

Käinby folkskolan/ Bykullan kotiseututalon Pro Patria-taulu

Käinby folkskolan eli Keimolan ruotsinkielisen sivukoulun rakennus valmistui vuonna 1925. Vuonna 1977 kahdesta suuresta luokkahuoneesta, keittiöstä ja yläkerrassa sijainneista rehtorin yksityisistä tiloista koostuneen koulun oppilaat siirtyivät juuri valmistuneeseen sekä muuttuneisiin aikoihin ja tarpeisiin paremmin vastaavaan Mårtendals skolaan eli Martinlaakson kouluun.

Vantaan kaupungin kulttuurihistoriallisesti merkittäväksi luokittelema rakennus on toiminut puitteina kulttuurihistorialle itsekin, sillä sitä käytettiin 1958 valmistuneen Niskavuoren naiset-elokuvan kuvauksissa. Ihan erityistä historiallista merkitystä rakennukseen toi kolmenkymmenen vuoden ajan siellä sijainnut, 1939–1945 sodissamme kaatuneiden oppilaiden muistoa ja uhrausta kunnioittava Pro Patria-taulu. Aloite tauluun tuli eräältä koulun opettajalta Anna Hougbergilta, rahat sen teettämiseen saatiin keimolalaisten keskuudessa suoritetulla keräyksellä.

Taulun historian saatossa niin opettajat kuin yhteiskunnallinen ilmapiiri vaihtuivat. 1970-luvun puolivälissä koulu sai uuden opettajan, joka ajatusmaailma heijasteli viimeksi mainittua. Sen saivat kokea niin koulun Pro Patria-taulu kuin sen rinnalla seinällä riippunut maalaus ylipäälliköstä, Suomen Marsalkka Mannerheimista: opettaja katsoi ne tarpeettomiksi, tempaisi seinältä ja heitti roskalavalle. Onneksi koulun keittäjä sattui todistamaan tämän ja näkemästään järkyttyneenä soitti erään taulussa mainitun sankarin sukulaiselle, joka kävi pelastamassa aarteet.

Uutta, Pro Patria-tilun ansaitseman arvostuksen omaavaa sijoituspaikkaa ei jouduttu onneksi viittä vuotta pidempään odottamaan, sillä 1980 se asetettiin esille niin ikään kouluna aikoinaan toimineeseen, vuonna 1912 valmistuneeseen Bykullan kotiseututaloon. Sen omistaa Käinby Hembygdsförening rf, jolla on myös taulun hoitovastuu. Käinby skolan Pro Patria-tilu sijaitsee nykyisin Bykullan salissa, näyttämön vasemmalla puolen; sen Mannerheimia esittävän maalauksen vieressä.

Kotiseututalo Bykulla löytyy Vantaan Kivistöstä osoitteesta Vanha Nurmijärventie 182.

Tauluun on ikuistettu kuuden jatkosodassa kalleimpansa antaneen sankarin elämän alku- ja päättymispäivät. Niiden väliin mahtuu niin paljon toiveita, tavoitteita ja odotuksia, jotka monen kohdalla jäivät täyttymättä: kukaan taulun uhreista ei ehtinyt nimittäin näkemään edes 30-vuotispäiväänsä.

Alun perin Bykullan Pro Patria-taulu sijaitsi tässä, sittemmin yksityiseen asumiskäyttöön myydyssä Käinby skolan talossa. (kuva: Vantaan kaupunginmuseo)

28-vuotias **Runar Collin** oli vanhempinsa Emilin ja Elinin nelilapsisen perheen esikoinen. Käytyään Käinby folkskolania neljän luokan ajan oli hän jatkanut keskikouluun Svenska Normallyceumissa. Tämän jälkeen hän opiskeli vuoden Svenska folkakademissa Porvoossa, minkä jälkeen oli kyläläisten enemmistön lailla ryhtynyt maanviljelijäksi. Siinäkin hän oli tunnollinen ja itseään säästelemättä pisti kaikkensa peliin velvollisuksiensa täyttämiseksi, kuvailivat hänet tunteneet nuorukaista myöhemmin. Hänen esimiehensä puolestaan muisteli lämmöllä Collinin järkevyttä ja tahdikkuutta.

Runar Collin

Collin seurusteli, mutta ei koskaan ehtinyt perustamaan omaa perhettä. Suojeluskuntatoimintaa yli kymmenen vuoden ajan - mm. sotilaspoikaohjaajana - harrastanut Collin oli talvisodassa palvellut Jalkaväkirykmentti 10:ssä, jatkosotaan aikaisemmin keväällä vänrikiksi ylennetty reservinupseeri lähti JR 24:ssä, jonka riveihin monet pääkaupunkiseudun ruotsinkielisistä miehistä sijoitettiin. Tällä kertaa hänen sotatiensä ehti kestää vain muutaman viikon. Yhteysupseeriksi nimitetyn Collin velvollisuudentunto sai hänet uskomaan, että voisi muualla palvella maataan paremmin. Hän haki joukkueenjohtajaksi ja tuli hyväksytyksi tehtävään. Matkallaan määränpäähensä sai hän Muurikkalassa kranaatinsirpaleesta päähänsä ja kuoli. Collin siunattiin viimeiseen lepoonsa perhehautaan, johon myöhemmin haudattiin jokainen muukin hänen perheenjäsenensä.

Herman Åvall

Tasan kolme vuotta ja kuukausi myöhemmin Runarin äidin Elinin Frans-veljen perheessä jouduttiin hautaamaan heidän esikoisensa eli Runarin serkun: Känbyn taulun viimeiseksi jääneen **Herman Åvallin**. Fransin itsensä ei tarvinnut tuota raskasta päivää nähdä, sillä hänet äiti-Matilda, Herman sekä aikaisemmin samana vuonna syntynyt pikkuveli Henrik olivat joutuneet hautaamaan Hermanin ollessa vain viisivuotias.

Kansakoulun jälkeen maanviljelyskoulun käynyt ja sittemmin maanviljelystarkastajana työskennellyt Åvall oli mennyt armeijaan vapaaehtoisena, missä joutui omapäisyytensä vuoksi välillä kahnauksiin esimiestensä kanssa. Tehtävistään hän kuitenkin suoriutui kiitettävästi ja osoitti johtajantaitojakin, mistä osoituksena oli hänen 1941 saamansa 2 lk Vapaudenmitalikin.

Pitkänhuiskea alikersantti oli maaliskuun lopulla 1942 ollut mukana Suursaaren voitokkaassa valtausoperaatiossa ja siellä, Suursaassa, hän elokuussa 1944 kohtasi loppunsakin omaan miinaan astuttuaan ja myöhemmin vammoihinsa kuullen. Hän oli 24.

Siinä vaiheessa, kun Rauha ja Viljo Liukko saivat Keimolaan tiedon 19-vuotiaan pikkuveljensä **Eino Liukon** kuolemasta, olivat nämä joutuneet jo hautaamaan molemmat vanhempansakin. Herman Åvallin lailla oli nuori koululainen hakeutunut vapaaehtoisena armeijaan. Sen hän aloitti elokuun lopulla 1941, rintamalle uunituore, Jalkaväkirykmentti 4:ään sijoitettu sotamies lähetettiin marraskuun alussa. Alle kuukausi myöhemmin Liukko sai surmansa hänen konepistoolinsa vahingossa lauettua.

Eino Liukko

Tapaturmaisesti menetti henkensä myös **Runar Mattsson**. Yhdeksän kuukautta ennen Suomen itsenäistymistä syntyneen Mattssonin elinaikana oli isänmaa ehtinyt olla jo kolmessa sodassa. Nyt 25-vuotias maatyöläinen itse kävi jo toista sotaansa. Pikakiväärin miehen koulutuksen saaneen sotamiehen taistojen taival tuli päätökseen helmikuussa 1943 hänen lähdettyään Vansjärvellä epäonnistuneelle vartiomatkalta toisen sotamiehen kanssa. Tämä oli matkalla heittänyt pikakiväärin selkäänsä, mutta se olikin vahingossa lauennut, haavoittaen häntä sormeen. Luoti oli kuitenkin osunut myös hänen edellään kulkeneen Mattssonin reiteen ja vielä kohtalokkaimmin seurauksin: Se repi hänen valtimonsa ja vaikka miehet tekivät parhaansa saadakseen verenvuodon tyrehdytettävä, kuoli hän matkalla sotasairaalaan. Hän jätti jälkeensä Lempi-vaimon.

Börje Nylund

Jalkaväkirykmentti 24:n I Pataljoonan 27.11.1941 Liistepohjassa käymissä taisteluissa menetetyistä kolmesta kaatuneesta kaksi löytyy Käinbyn taulusta: Börje Nylund sekä Viljo Sinirinta. Kyseistä päivää edeltävä yö oli ollut vielä rauhallinen, mutta aamuseitsemältä helvetti oli taas ryöpsähtänyt valloilleen. Kuluneiden viikkojen taistelut olivat harventaneet miesten rivejä, ja pataljoonassa odotettiin kuumeisesti luvattuja täydennyksiä: päivittäin haavoittuneiden mieheksi arvioitiin jo 200. Edellisenä päivänä vangiksi saatu puna-armeijan sotilas tiesi kyllä kertoa, että heidänkin tykistönsä ammuksensa olivat vähissä. Esitteli hän tietojaan suomalaisille laajemminkin: heille olivat politrukit kertoneet, että ”Suomessa oli talvisodan jäljiltä enää yksi mies kahdeksaa naista kohden ja että kuinka nyt käynnissä olevan sodan jälkeen miehiä olisi jäljellä vain yksi jokaista 30 naista kohden”.

20-vuotiaan **Börje Nylundin** ja 25-vuotiaana kaatuneen Viljo Sinirinnan komppania oli aloittanut etenemisensä vihollisen suuntaan klo 14.40, mutta kohtasi ankaraa vastarintaa.

”Älkää ampuko omia poikia!” oltiin vihollispuolelta hämäykseksi suomeksi huudettu. Hetkeä myöhemmin saman äänen kuultiin antavan käskyjä venäjäksi. 15.20 kiivas vihollistuli pakotti etenemisen pysähtymään. Vastarinta jatkui ja lyhyen ajan sisällä toisistaan he molemmat kaatuivat. Sotamies Nylundia jäi suremaan hänen vanhempiansa Rickardin ja Elsan lisäksi häntä neljä vuotta nuorempi Berit-sisko. Börjen rintamalla kirjoittama päiväkirja ja hänen sodanaikainen kirjeenvaihtonsa kotiin ovat yhä perheellä tallessa, samoin kuin edellä mainitun Runar Mattssonin perheelle kirjoittama kuvaus heidän poikansa viimeisistä hetkistä. Niin on myös se valokuva, joka hänestä suojeluskuntapuvussaan otettiin päivänä, jolloin nuori opiskelija lähti rintamalle eikä koskaan enää palannut. Sotamies Nylund saattaa olla poissa, mutta hänen muistonsa elää.

Berit-sisarelle veljen menetys oli suuri suru ja hän puhui tästä paljon myös omille lapsilleen. ”Äidin toistuvista kertomuksista kaatuneesta veljestään ymmärsi, miten sota rikkoi jälkeen jääneet omaiset ja lopullisesti muutti ihmisten elämän”, Beritin tytär kertoo.

Hän osaa myös kertoa, että perheen lisäksi Börjen kuolema muutti selvästi myös jonkun toisen elämän: perhe epäili Börjen jättäneen jälkeensä tyttöystävän, josta hekään eivät tiedeneet. Vuosikymmeniäkin nuoren sotamiehen kuoleman jälkeen hänen haudalleen ilmestyi nimittäin kukkia ja kynttilöitä, joiden tuojan henkilöllisyys on yhä tänäänkin mysteeri.

Korpraali **Viljo Sinivirran** tarina on kerrottu myös tätä nykyä Bygårdin nuorisoseurantaloilta löytyvän [Pro Patria-aulun esittelyssä](#). Frans ja Alexandra Gestrinin perheeseen kasvattipojaksi otettu Siniranta oli Tavastbyssä eli Hämeenkylässä kansakoulua kuusi luokkaa käytyään lähtenyt opiskelemaan puutarhuriksi. Paikallisessa nuorisoseurassa aktiivisesti mukana ollut Sinivirta oli toiminut puheenjohtajana Tavastby ungdoms- och allmogeföreningissä. Armeijassa paarinkantajaksi lääkintäpuolelle koulutuksen saanut korpraali oli saanut inttiaikanaan kokemusta myös niin kiväärimiehenä kuin kokkinakin. Hän oli ollut mukana jo talvisodassa, missä oli sen helmikuussa sairastunut vakavasti. Syyskuun 26. päivänä 1941 hän sai rintaansa 2 lk Vapaudenmitalin, kaksi kuukautta myöhemmin hän oli kuollut.

Viljo Siniranta

FALLNA FÖR FOSTERLANDET

1941 - 1944

COLLIN RUNAR HERBERT

★ 18.11.1912 + 12.7.1941

LIUKKO EINO ERIK

★ 3.10.1922 + 1.12.1941

MATTSSON RUNAR JULIUS

★ 5.3.1917 + 2.2.1943

NYLUND BÖRJE RICHARD

★ 19.6.1921 + 27.11.1941

SINIRANTA VILJO OLAVI

★ 15.1.1916 + 27.11.1941

ÅVALL HERMAN ARVID

★ 29.4.1920 + 12.8.1944